

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

***UNSUR PATRIOTISME DALAM KUMPULAN PUISI
PILIHAN PENYAIR SARAWAK, MALAYSIA***

NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN

FBMK 2013 49

**UNSUR PATRIOTISME DALAM KUMPULAN
PUI SI PILIHAN PENYAIR SARAWAK, MALAYSIA**

NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN

**MASTER SASTERA
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA**

2013

**UNSUR PATRIOTISME DALAM KUMPULAN PUISI PILIHAN PENYAIR
SARAWAK, MALAYSIA**

Oleh

NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN

**Tesis ini Dikemukakan Kepada Sekolah Pengajian Siswazah, Universiti Putra
Malaysia Sebagai Memenuhi Keperluan Untuk Ijazah Master Sastera**

September 2013

HAK CIPTA

Semua bahan yang terkandung dalam tesis ini, termasuk teks tanpa had, logo, ikon, gambar dan semua karya seni lain, adalah bahan hak cipta Universiti Putra Malaysia kecuali dinyatakan sebaliknya. Penggunaan mana-mana bahan yang terkandung dalam tesis ini dibenarkan untuk tujuan bukan komersil daripada pemegang hak cipta. Penggunaan komersil bahan hanya boleh dibuat dengan kebenaran bertulis terdahulu yang nyata daripada Universiti Putra Malaysia.

Hak cipta © Universiti Putra Malaysia

DEDIKASI

Terima kasih yang tidak terhingga kepada
PROF MADYA DR. HAJAH SAMSINA HAJI ABD.
RAHMAN dan DR. FAZILAH HUSIN
serta pensyarah yang lain yang telah memberi tunjuk ajar
sepanjang proses menyiapkan tesis ini berjalan.

Tidak lupa kepada ayahanda yang sentiasa diingati
SAHARUDIN BIN ABDUL HADI
walaupun sudah tiada bersama-sama.

Kepada bonda yang amat disayangi
AZIZAH BINTI OMAR
yang selama ini sentiasa berkorban masa dan wang ringgit
untuk melihat anaknya berjaya dari peringkat Degree
hinggalah Master.

Untuk abang-abang yang dihormati
SAHRUL RIZAL,
SAMSUL HISHAM dan
SAIFUL AZRUL
Yang telah memberi peluang untuk terus ke hadapan.

Untuk kakak yang diingati
NOR SAZLIZA
Adik yang dikasihi
NOR SUHAIDA
Yang tidak pernah cemburu melihat kejayaan ini.

Kepada anak-anak buah yang semakin meningkat dewasa
NURUL, DEKNA, MUHAMMAD, ADIB, DANISH,
HAIKAL, DAMIA, DANIAL, FIRASH, FARISH,
FARKISH, AMMAR, ZAHRAA dan TISYA
Belajarlah bersungguh-sungguh untuk mencapai cita-cita.

Dan kepada insan yang telah banyak memberi sokongan
tanpa jemu dan terus bersabar menunggu hingga ke
peringkat ini

SAIFUL NIZAM ADENAN
Serta terima kasih rakan-rakan seperjuangan yang
berkongsi pendapat, teruskan perjuangan kalian.

TERIMA KASIH SEMUA ATAS SEGALANYA.

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia sebagai memenuhi keperluan untuk ijazah Master Sastera.

UNSUR PATRIOTISME DALAM KUMPULAN PUISI PILIHAN PENYAIR SARAWAK, MALAYSIA

Oleh

NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN

September 2013

Pengerusi : Prof. Madya Hajah Samsina Binti Abd. Rahman, Ph.D

Fakulti : Bahasa Moden dan Komunikasi

Patriotisme atau semangat cintakan tanah air bukan hanya perlu dimiliki dan dilaksanakan untuk mencapai kemerdekaan negara. Tetapi, ia masih relevan dalam konteks masyarakat kini demi memperingatkan generasi muda untuk terus mencintai tanah air dan memelihara kemerdekaannya. Salah satu saluran yang membantu untuk mencapai hasrat ini adalah melalui karya puisi. Seramai enam orang penyair telah dipilih untuk kajian ini. Mereka ialah Abizai, Adi Badiozaman Tuah, Saiee Driss, Hipani Alwi, Latifah Mohd Sabli, dan Rosani Hiplee. Penyair-penyair ini dipilih kerana mereka sudah mantap dalam dunia puisi tanah air, pernah menerima anugerah dan masih aktif dalam dunia penulisan puisi. Tajuk kajian ini dipilih kerana para penyair di Sarawak kurang diberikan perhatian oleh para pengkaji sastera sedangkan mereka juga merupakan penyair yang telah turut menyumbang dan memperkasakan dunia puisi tanah air. Objektif kajian ini ialah mengenalpasti unsur-unsur patriotisme dalam kumpulan puisi pilihan penyair Sarawak dan menganalisis unsur patriotisme dengan peristiwa yang telah berlaku di Sarawak dalam puisi-puisi yang dikaji. Bagi menganalisis unsur-unsur patriotisme ini pengkaji menggunakan tiga kaedah iaitu kaedah kepustakaan, kaedah

analisis teks atau analisis kandungan dan pengaplikasian teori iaitu teori Sistem Pemikiran Bersepadu 4K (Kerohanian, Kebitaraan, Kesaintifikan dan Kekreatifan) (SPB4K) janaan Mohd Yusof Hasan, seorang profesor di Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI), Tanjung Malim, Perak Darul Ridzuan.

Dapatan kajian menunjukkan wujudnya unsur-unsur patriotisme dalam puisi-puisi yang dianalisis. Unsur-unsur tersebut ialah perasaan cinta dan berbakti kepada tanah air, rasa kagum akan adat resam dan tradisi, rasa bangga akan sejarah, sanggup berkorban dan anti penjajahan serta tokoh-tokoh pemimpin tanah air. Menerusi puisi-puisi yang dikaji, terdapat juga beberapa peristiwa yang mempunyai kaitan dengan unsur-unsur patriotisme yang dianalisis. Peristiwa tersebut ialah penjajahan keluarga Brooke, pemberontakan yang berlaku untuk memerdekakan tanah air oleh anggota masyarakat Sarawak, pembinaan kubu pertahanan, pembentukan Malaysia yang telah memerdekakan Sarawak, peristiwa berkaitan tempat bersejarah di Sarawak seperti Beting Maru, Jambatan Satok yang menjadi kebanggaan masyarakat Sarawak dan peristiwa tokoh-tokoh sejarah yang memerdekakan negeri Sarawak seperti Kanang Anak Langkau, Rosli Dhobi dan Rentap. Penemuan catatan atau gambaran sesuatu peristiwa yang dinyatakan merupakan peristiwa yang benar-benar berlaku di Sarawak dan dipuisikan oleh para penyair. Kelima-lima unsur patriotisme yang ditemui dalam puisi-puisi yang dikaji menunjukkan rasa cinta yang mendalam para penyair terhadap tanah air mereka iaitu bumi Kenyalang. Rasa cinta ini sekali gus adalah sebagai citra kepada semangat patriotisme yang tinggi oleh seluruh rakyat negeri Sarawak demi melestarikan kemerdekaan dan mempertahankan kedaulatan tanah air tercinta untuk selamanya.

Abstract of thesis presented to the Senate of Universiti Putra Malaysia in fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts.

ELEMENT OF PATRIOTISM IN SELECTED COLLECTION OF POETRY BY SARAWAKIAN POETS, MALAYSIA

By

NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN

September 2013

Supervisor : Prof. Madya Hajah Samsina Binti Abd. Rahman, Ph.D.

Faculty : Modern Languages and Communication

Patriotism or love for the spirit not only be possessed and implemented to achieve independence. But, it is still relevant in today's society for young people to remind their loved homeland and preserve independence. One of the channels that help to achieve this goal is through poetry. A total of six poets were selected for this study. They are Abizai, Adi Badiozaman Tuah, Saiee Driss, Hipani Alwi, Latifah Mohd Sabli, and Rosani Hiplee. Poets are chosen because they are already established in the world of poetry homeland, have received awards and still active in the world of poetry. The title chosen for this study because the poets in Sarawak not given much attention by the literary researchers while they are also a poet who has contributed and strengthen homeland poetry world. The objective of this study is to identify the elements of patriotism in selected collection of poetry by Sarawakian poets and analyze the elements of patriotism with events that have occurred in Sarawak in the poems studied. To analyze the elements this patriotism researchers using three methods, namely the literature, text analysis methods or analysis of the content and application of the theory Sistem Pemikiran Bersepadu 4K (Kerohanian, Kebitaraan, Kesaintifikan dan

Kekreatifan) (SPB4K) that has been generated by Mohd Yusof Hassan, who is a professor at Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI) Tanjung Malim, Perak.

The results showed the existence of the elements of patriotism in the analyzed poems. These elements are love and serve the homeland, will awe customs and traditions, pride in history, willing to sacrifice and anti colonization and figures homeland leader. Through these poems studied, there are also a number of events that have to do with patriotism elements analyzed. The event are during colonial Brooke family, rebellion happened to liberate the homeland of Sarawak society, the construction of fortifications, which were liberating the formation of Malaysia Sarawak, events related to historical places in Sarawak as Beting Maru, Bridge Satok the Sarawak community pride and events historical figures for the ransom such as Kanang Anak Langkau, Rosli Dhobi and Rentap. Discovery record or picture of a specificied event is the event that actually happened in Sarawak and poetry by the Sarawakian poets. The five elements of patriotism found in the poems studied show a deep love for the poets to their homeland Bumi Kenyalang. This love is the image once to high patriotism by the people of Sarawak to preserve the independence and defend the sovereignty of our beloved homeland forever.

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah S.W.T. Yang Maha Pemurah lagi Maha Penyayang serta Yang Maha Kuasa yang menentukan segalanya. Selawat dan Salam Kepada Nabi Muhammad S.A.W. Syukur ke hadrat Ilahi dengan limpah kurnianya tesis ini dapat disiapkan dengan sempurnanya.

Penghargaan dan terima kasih yang tidak terhingga kepada Jawatankuasa Penyeliaan Tesis iaitu Prof. Madya Dr. Hajah Samsina Hj. Abd. Rahman yang banyak memberi dorongan, bantuan, nasihat, sokongan serta kata-kata semangat yang tidak ternilai sepanjang proses menyiapkan tesis. Tidak lupa juga kepada Dr. Fazilah Husin yang sentiasa memberikan kerjasama dan pandangan yang berguna terhadap kajian yang dilakukan.

Akhirnya, ucapan terima kasih kepada keluarga terutama ibu tercinta Azizah Omar yang banyak mengorbankan wang dan masa bagi memastikan tesis ini disempurnakan pada masanya. Tidak lupa kepada Saiful Nizam Adenan yang banyak bersabar sepanjang tesis ini disempurnakan. Tidak ketinggalan kepada rakan-rakan seperjuangan yang banyak berkongsi bahan-bahan untuk melengkapkan kajian ini. Terima kasih atas segalanya.

**NOR SUHAILI BINTI SAHARUDIN
F 60 FELDA JENKA 7,
26410 BANDAR JENKA,
PAHANG DARUL MAKMUR.
2013**

Saya mengesahkan bahawa satu Jawatankuasa Peperiksaan Tesis telah berjumpa pada 5 September 2013 untuk menjalankan peperiksaan akhir bagi Nor Suhaili Binti Saharudin bagi menilai tesis beliau yang bertajuk “Unsur Patriotisme dalam Kumpulan Puisi Pilihan Penyair Sarawak, Malaysia” mengikut Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 dan Perlembagaan Universiti Putra Malaysia [P.U.(A) 106] 15 Mac 1998. Jawatankuasa tersebut telah memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahi ijazah Master Sastera.

Ahli Jawatankuasa Peperiksaan Tesis adalah seperti berikut:

Ahmad Mahmud Bin Musanif, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Arba'ie Bin Sujud, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Kamariah Binti Kamarudin, PhD

Pensyarah Kanan
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Awang Azman Bin Awang Pawi, PhD

Pensyarah Kanan
Pusat Pengajian Bahasa
Universiti Malaysia Sarawak
Malaysia.
(Pemeriksa Luar)

NORITAH OMAR, PhD

Profesor dan Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh: 19 Disember 2013

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi syarat keperluan untuk ijazah Master Sastera. Ahli Jawatankuasa Penyeliaan adalah seperti berikut:

Samsina Abd. Rahman, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Fazilah Husin, PhD

Pensyarah Kanan
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

BUJANG BIN KIM HUAT, PhD

Professor dan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

PERAKUAN

Perakuan Pelajar Siswazah

Saya memperakui bahawa:

- Tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli;
- Setiap petikan, kutipan dan ilustrasi telah dinyatakan sumbernya dengan jelas;
- Tesis ini tidak pernah dimajukan sebelum ini, dan tidak dimajukan serentak dengan ini, untuk ijazah lain sama ada di Universiti Putra Malaysia atau di institusi lain;
- Hak milik intelek dan hakcipta tesis ini adalah hak milik mutlak Universiti Putra Malaysia, mengikut Kaedah-kaedah Universiti Putra Malaysia (Penyelidikan) 2012;
- Kebenaran bertulis daripada penyelia dan Pejabat Timbalan Naib Canselor (Penyelidikan dan Inovasi) hendaklah diperoleh sebelum tesis ini diterbitkan (dalam bentuk buku, jurnal, modul, prosiding, tulisan popular, kertas seminar, manuskrip, poster, laporan, nota kuliah modul pembelajaran atau material lain) seperti yang dinyatakan dalam Kaedah-kaedah Universiti Putra Malaysia (Penyelidikan) 2012;
- Tiada plagiat atau pemalsuan/ fabrikasi data dalam tesis ini dan integriti ilmiah telah dipatuhi mengikut Kaedah-kaedah Universiti Putra Malaysia (Pengajian Siswazah) 2003 (Semakan 2012-2013) dan Kaedah-kaedah Universiti Putra Malaysia (Penyelidikan) 2012. Tesis telah diimbaskan dengan perisian pengesanan plagiat.

Tandatangan: _____

Tarikh: _____

Nama dan No. Matrik: Nor Suhaili Binti Saharudin (GS28034)

Perakuan Ahli Jawatankuasa Penyeliaan:

Dengan ini, diperakukan bahawa:

- Penyelidikan dan penulisan tesis ini adalah di bawah seliaan kami;
- Tanggungjawab penyeliaan sebagaimana yang dinyatakan dalam Kaedah-kaedah Universiti Putra Malaysia (Pengajian Siswazah) 2003 (Semakan 2012-2013) telah dipatuhi.

Tandatangan : _____

Nama Pengerusi

Jawatankuasa Penyeliaan : Prof. Madya Dr. Hajah Samsina Binti Abd. Rahman.

Tandatangan : _____

Nama Ahli

Jawatankuasa Penyeliaan : Dr. Fazilah Husin.

SENARAI KANDUNGAN

	Halaman
DEDIKASI	ii
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	v
PENGHARGAAN	vii
PENGESAHAN	viii
PERAKUAN	x
SENARAI KANDUNGAN	xii
SENARAI RAJAH	xiv
SENARAI JADUAL	xv
BAB	
1	1
PENDAHULUAN	
Pengenalan	1
Sejarah Perkembangan Puisi di Sarawak	8
Pernyataan Masalah	13
Objektif Kajian	20
Kepentingan Kajian	20
Kaedah Kajian	22
Batasan Kajian	23
Definisi Konsep dan Operasional	25
Patriotisme	25
Puisi Moden/Sajak	29
Definisi Operasional	30
2	33
SOROTAN LITERATUR	
Pengenalan	34
Kajian Tentang Patriotisme	34
Kajian Tentang Penyair Sarawak	44
Kajian yang Mengaplikasikan Teori Sistem Pemikiran Bersepadu 4L/K (SPB4L/K)	49
Rumusan	63
3	65
METODOLOGI KAJIAN	
Pengenalan	65
Kaedah Kepustakaan	66
Kaedah Analisis Tek atau Kandungan	66
Pengaplikasian Teori	66
Sumber Teori	67
Sejarah dan Prinsip Teori Sistem Pemikiran Bersepadu 4K	69
Pemikiran Kerohanian	72
Pemikiran Kebitaraan	80
Pemikiran Kesaintifikan	88
Pemikiran Kekreatifan	93

Kesimpulan	98	
Kerangka Kajian	100	
4	UNSUR PATRIOTISME DALAM KUMPULAN PUI SI PILIHAN PENYAIR SARAWAK, MALAYSIA	101
	Pengenalan	101
	Perasaan Cinta dan Berbakti Kepada Tanah Air	102
	Rasa Kagum Akan Adat Resam dan Tradisi	137
	Rasa Bangga Akan Sejarah Tanah Air	163
	Sanggup Berkorban dan Anti Penjajahan	192
	Tokoh-tokoh Pemimpin Tanah Air	228
5	RUMUSAN DAN KESIMPULAN	269
BIBLIOGRAFI		277
LAMPIRAN		
BIODATA PELAJAR		